

Dönem : 1
Toplantı : 4

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 797

Seçimlerle ilgili kanunların bâzı hükümlerinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ve Adalet ve Anayasa komisyonlarından seçilen altışar üyeden kurulu Geçici Komisyon raporu (1/772)

Geçici Komisyon raporu

Millet Meclisi
Geçici Komisyonu
Esas No. : 1/772
Karar No. : 2

16 . 1 . 1965

Yüksek Başkanlığa

Yüksek Meclisin 8 . 1 . 1965 tarih ve 36 ncı Birleşiminde kurulması kararlaştırılan komisyonumuz Sayın Adalet Bakanı Sırrı Atalay'ın da iştirakiyle kendisine havale buyurulan «Seçimlerle ilgili kanunların bâzı hükümlerinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı» nı 14 . 1 . 1965 tarihinden 16 . 1 . 1965 tarihine kadar devam eden süre içerisinde müzakere etmiş ve alınan karar gereğince hazırlanan gerekçe ile tasarının komisyonumuzca tadilen kabul edilen son şekli ekli olarak sunulmuştur.

Gereğine emirlerinizi saygı ile arz ederiz.

Geçici Komisyon Başkanı
Tekirdağ
H. Mumcuoğlu

G E R E K Ç E

9 Temmuz 1961 tarihli ve 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasınının 69 ncü maddesinin ilk fıkrasında Millet Meclisi seçimlerinin dört yılda bir yapılacağı ve yürürlükte bulunan 25 Mayıs 1961 tarihli ve 306 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 5 ncü maddesinin ilk fıkrasında ise milletvekili genel seçimlerinin Haziran ayında yapılacağı yer almış bulunmaktadır.

Her iki kanunun seçim tarihine ait hükümleri arasında çelişmezlik bulunduğundan Yüksek Meclisin seçimlerin hangi tarihte yapılması gerektiği konusunda iradesini açıklaması ve seçimlerin de o tarihte yapılması kanuni bir zarurettir.

Her ne kadar Anayasamızın Milletvekili Seçimi Kanunundan sonra yapılmış olması sebebiyle, Seçim Kanununda mevcut genel seçim tarihine ait hükmün Anayasa tarafından zımnen kabul edilmiş olduğu ileri sürülebilir ise de, Komisyonumuzca Milletvekili Seçim Kanununda genel seçimlerin Haziran ayında yer aldığı halde bu hükmün mevcudiyetini bilen kanun vâzının bilâhara yapılan Anayasada seçimlerin 4 yılda bir yapılacağını hükme bağlaması muvacehesinde böyle bir iddianın makbul ve muteber olmayacağı kabul edilmiştir.

Türkiye'mizin iklim ve iktisadi şartlarını nazarı itibara alan komisyonumuz genel seçimler için Haziran ayının müsait bulunmadığını, bu bakımdan Ekim ayının tercihe şayan olduğunu ayrıca Ana-

yasamızın seçimlerin 4 yılda bir yapılacağına dair sarih hükmüne rağmen bu müddetin hitamından evvel seçimlerin yenilenmesinin mümkün olacağını bu takdirde Meclisin bir erken seçim kararı vermesi gerektiğini tesbit etmiştir.

Genel seçimlerin tarihinin tesbiti emrinde Hükümetçe hazırlanan bu tasarıda yer alan «Her seçim döneminin son toplantı yılının 3 Ağustos günü seçimin başlangıç tarihidir. Ve Ekim ayının 2 nei Pazar günü oy verilir.» hüknü Anayasamızın ruhuna en uygun bir şekil olarak mütalâa edilmiştir.

Meriyette bulunan Dr. Hont sisteminin partilerin parlâmentolarından aldıkları oy nisbetinde temsil edilmelerine imkân verilmediğini ayrıca bu sistemin tatbikinde büyük ölçüde seçmen reylerinin değerlendirilmemekte ve hesaba katılmamakta olduğunu bu bakımdan mevcut tasarı ile teklif olunan basit harici kısmet sisteminin Millî Bakıyeler şeklinin kabul edildiği takdirde sistemden beklenen gayenin elde edilebileceği mütalâa olunmuştur.

Netice olarak «seçimlerle ilgili kanunların bâzı hükümlerinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı» na dair Hükümetçe hazırlanan gerekçenin mevcut kanunlara ve memleket gerçeklerine kanun tasarının ise bu gerekçeye uygun bulunduğu Komisyonumuzca tesbit olunmuş ve maddelerde yapılan değişiklikler hakkında komisyonumuzun görüşü maddeler gerekçelerine yazılmış olduğundan burada tekrarında fayda mütalâa edilmemiştir.

MADDE GEREKÇELERİ

Tasarıda uygulama bakımından yapılan bütün değişikliklerin bir madde içinde yer alması tatbikatçılar için türlü kolaylıklar sağlayacağından bahisle, derpiş edilmiş ise de komisyonumuz getirilen hükümlerin ayrı ayrı maddeler içinde yer almasını kanun yapma tekniği bakımından daha uygun mütalâa etmiştir. Komisyonumuz aynı zamanda tasarının 1 nei maddesinin birinci ve altıncı bendlerindeki ilga hükümlerini, tasarının sonuna müstakil bir madde olarak almış ve üçüncü benddeki ek maddenin tasarının sonunda yer almasını uygun görmüştür.

1 nei madde : Hükümet tasarısındaki gerekçe prensibolarak komisyonca benimsenmiş, ancak yukarıda belirtildiği gibi ilga hükmü bu maddeden çıkarılmıştır. Ayrıca eski metne uygun olarak küçük harflerle gösterilen satırbaşları çıkarılmış ve Türkiye Büyük Millet Meclisi ibaresinden önceye (ancak ilk genel kongrelerini yapmış olmak kaydıyla, siyasi partilerin seçime katılmaları ibaresinin önüne (o ilde) kelimeleri ilâve edilmiştir.

2 nei madde : Birinci maddedeki ilgaya ait değişiklik dışındaki değişiklikler aynen bu maddede de yapılmıştır.

3 neü madde : Tasarının birinci maddesinin 4 neü bendindeki hükümler gerekçesi benimsenerek aynen alınmıştır.

4 neü madde : (Tasarının birinci maddesinin 5 nei bendi) Hükümet tasarısındaki teşkilâtı olsun olmasın ibaresi ilk cümleden çıkarılmış, geçen maddelerde işaret edildiği gibi değişikliğe tabi tutulan maddedeki tedvine uygun olarak satırbaşlarını gösteren küçük harflerin çıkarılması uygun görülmüştür. Yine Türkiye Büyük Millet Meclisi ibaresinin önüne (İlk genel kongrelerini yapmış olmak kaydıyla) ibaresi eklenmiştir.

5 nei madde : (Tasarının birinci maddesinin 7 nei bendidir.)

Hükümet tasarısındaki matlap esas kanundaki matlapla aynı olduğundan tasarıdan çıkarılmıştır. Bâzı kelime değişiklikleriyle madde yeni redaksiyona tabi tutulmuş ve tek milletvekili çıkaran yerlerde ne gibi işlem yapılacağına dair hükümleri kapsıyan bir fıkra eklenmiştir.

6 nei madde : (Tasarının birinci maddesinin 8 nei bendidir.)

Yukarıdaki maddede işaret edildiği gibi Hükümet tasarısındaki matlap bu maddeden de çıkarılmıştır. Hükümet tasarısının (C) paragrafının bir numaralı bendinde Millî Bakiye hesabından siya-

si partilere isabet eden milletvekili sayısının hangi seçim çevresine aidolacağıın tesbiti bakımından derpiş olunan usul daha sarıh ve pratik hale getirilmek için ve 2 numaralı benddeki işlemlerde kolaylık temin edilmek gayesiyle değişikliğe tabi tutulmuştur.

Hükümet tasarısının birinci maddesinin 8 nci bendinde tadil edilen 32 nci maddesinin II ve III numaralı bendlerinde yer alan her partiye millî seçim çevresinde düşen milletvekili sayısının üçte ikisinin Yüksek Seçim Kurulu.ca, üçte birinin siyasi partilerce tesbit edileceği prensibi komisyonumuzca uygun görülmiyerek tamamının Yüksek Seçim Kurulunca tesbiti esasına göre madde değiştirilmiştir. Bu suretle tasarıdan tamamen çıkarılan III numaralı bend yerine siyasi partilerin yetkili genel merkez organlarının bu madde gereğince Yüksek Seçim Kurulunca yapılacak işlemler sırasında Yüksek Seçim Kurulunda temsilei bulundurabilecekleri hükmü vaz'edilmiştir. Yine yapılan değişikliğin neticesi olarak bu maddenin 5 nci bendi tasarıdan çıkarılmıştır.

7 nci madde : Seçim basit harici kısmet usulünün Millî Bakiye şeklinin kabul edilmesiyle her hangi bir seçim çevresinde seçimin iptaline karar verildiği takdirde ne gibi işlem yapılacağı hususunun Hükümet tasarısında yer almadığı görülmüş, bu zaruretle Milletvekilleri Seçimleri Kanununun 38 nci maddesine 3 fıkra eklemiştir.

8 nci madde : Tasarının birinci maddesinin 3 numaralı bendinde yer alan ek birinci madde aynen 8 nci madde olarak kabul edilmiştir.

9 ncu madde : İlga hükümlerini kapsamaktadır.

10 ve 11 nci maddeler yürürlük ve yürütmeye aittir.

Genel Kurulun tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Geçici Komisyon Başkanı	Sözcü	Kâtip	
Tekirdağ	Yozgat	Kayseri	Maraş
<i>H. Mumcuoğlu</i>	Bâzı maddelerde söz hakkım mahfuz	<i>M. Göker</i>	Muhalifim
	<i>İ. H. Akdođan</i>		Muhalefet şerhim ilişiktir
			<i>K. Baęciođlu</i>
Çorum	Bolu	İçel	Çorum
Muhalifim	<i>Z. Baltacıođlu</i>	Muhalifim. Bu kanun siyasi istikrar getirmiyecektir	<i>F. Küreli</i>
Muhalefet şerhim ilişiktir		<i>M. Arıkan</i>	
<i>İ. Tombuş</i>			
Çanakkale	Giresun	Tekirdağ	Ankara
Muhalifim	<i>A. Cüceođlu</i>	<i>T. Kut</i>	<i>B. Apaydın</i>
Muhalefet şerhim ilişiktir			
<i>R. Sezgin</i>			

Not : Saat 12,10 da getirildi ve o zaman da imzalandı.

R. Sezgin

K. Baęciođlu

İ. Tombuş

18 . 1 . 1965

Saat : 10,45

Muhalefet şerhi

1. Seçim tarihinin 10 Ekim 1965 olarak tesbiti :

a) Yüksek Seçim Kurulunun 14 . 3 . 1964 gün ve 1333 sayılı kararı ile, buna mesnet teşkil eden ara seçimlerinin genel seçimlere bir yıl kala yapılamıyacağına dair hükme, süre yönünden aykırılığı,

b) Seçim zamanı bakımından, memleketimizde genel olarak en uygun tarihin Haziran ayı olduğuna dair, Kurucu Meclis zabıtlarında muharrer, mevcut Seçim Kanununu yapan organın tesbit ettiği zamana aykırılığı yönünden,

c) Memleketimizdeki politik sosyal ve iktisadi sebep ve gerçekler öngörülüp biran önce seçime gidilerek, hemen herkese üzerinde birleşilen huzursuzlukları gidermek için sayısız millî menfaatleri dikkate almaması yönünden,

2. Basit harici kısım sisteminin Millî Bakiyeler şeklinin tatbiki :

a) Seçim sathı mailinde seçim kanunlarında yapılacak değişikliklerin, vatandaşlarda ciddî şüphe ve endişeler tevlidetmesi,

b) Kudretsiz hükümetler ve zayıf parlâmentolar teşkiline sebebolacağı,

c) Teklif olunan şeklin gerekçesi olarak ileri sürülen, seçmen oylarını âdil olarak değerlendirme imkânını hâsıl etmiyerek bizzat gerekçesini tezkibetmesi,

d) Genel olarak memleketimizin gerçeklerine aykırı ve menfaatlerine zararlı olması, Noktalarından tasarının tümüne muhalifiz.

Maraş
K. Bağcıoğlu

Çorum
İ. Tombuş

Çanakkale
R. Sezgin

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Seçimlerle ilgili kanunların bazı hükümlerinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — 1. Seçimlerin temel hükümleri ve seçmen kütükleri hakkındaki 26 Nisan 1961 tarihli ve 298 sayılı Kanunun, 25 Mayıs 1961 tarihli ve 306 sayılı Kanunun 41 nci maddesi ile değiştirilmiş olan 19 ncu maddesinin 1/a bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve 25 Mayıs 1961 tarihli ve 306 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 17 Nisan 1964 tarihli ve 447 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin 1 nci bendi ile değiştirilmiş olan, 24 Mayıs 1961 tarihli ve 304 sayılı Cumhuriyet Senatosu üyelerinin seçimi Kanununun 1 nci maddesi gereğince Cumhuriyet Senatosu üyeleri seçiminde de uygulanan 41 nci maddesinin son fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır :

«1. İlçe seçim kurulu başkanı tüzüklerine göre,

- a) İlk genel kongrelerini yapmış olup,
 - b) En az onbeş seçim çevresinde altı aydan beri il ve ilçe teşkilâtını kurmuş bulunan veya Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik Toplantısında gruplu olan ve,
 - c) Seçime katılan siyasi partilere,
- Birer kişinin adını iki gün içinde bildirmelerini tebliğ eder.»

2. Seçimlerin temel hükümleri ve seçmen kütükleri hakkındaki 26 Nisan 1961 tarihli ve 298 sayılı Kanunun, 25 Mayıs 1961 tarihli ve 306 sayılı Kanunun 41 nci maddesi ile değiştirilmiş olan 23 ncu maddesinin 2 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

- «İlçe seçim kurulu başkanı, tüzüklerine göre,
- a) İlk genel kongrelerini yapmış olup,
 - b) En az onbeş seçim çevresinde altı aydan beri il ve ilçe teşkilâtını kurmuş bulunan veya Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik Toplantısında gruplu olan ve,
 - c) Seçime katılan siyasi partilere,
- Her sandık için birer kişinin adını bildirmelerini tebliğ eder»;

3. Seçimlerin temel hükümleri ve seçmen kütükleri hakkındaki 26 Nisan 1961 tarihli ve 298 sayılı Kanuna aşağıdaki madde eklenmiştir.

GEÇİCİ KOMİSYONUN DEĞİŞTİRİŞİ

Seçimlerle ilgili kanunların bazı hükümlerinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — Seçimlerin genel hükümleri ve seçmen kütükleri hakkındaki 26 Nisan 1961 tarihli ve 298 sayılı Kanunun, 25 Mayıs 1961 tarihli ve 306 sayılı Kanunun 41 nci maddesi ile değiştirilmiş olan 19 ncu maddesinin 1. a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

1. a) İlçe seçim kurulu başkanı, tüzüklerine göre ilk genel kongrelerini yapmış olup, en az onbeş seçim çevresinde altı aydan beri il ve ilçe teşkilâtını kurmuş bulunan veya ilk genel kongrelerini yapmış olmak kaydıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik Toplantısında gruplu olan ve o ilde seçime katılan siyasi partilere, birer kişinin adını iki gün içinde bildirmelerini tebliğ eder.

MADDE 2. — Seçimlerin temel hükümleri ve seçmen kütükleri hakkındaki 26 Nisan 1961 tarihli ve 298 sayılı Kanunun, 25 Mayıs 1961 tarihli ve 306 sayılı Kanunun 41 nci maddesi ile değiştirilmiş olan 23 ncu maddesinin 2 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

İlçe seçim kurulu başkanı; tüzüklerine göre, ilk genel kongrelerini yapmış olup, en az onbeş seçim çevresinde altı aydan beri il ve ilçe teşkilâtını kurmuş bulunan veya ilk genel kongrelerini yapmış olmak kaydıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik Toplantısında gruplu olan ve o ilde seçime katılan siyasi partilere, her sandık için birer kişinin adını bildirmelerini tebliğ eder.

MADDE 3. — 25 Mayıs 1961 tarihli ve 306 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 5 nci maddesinin 1 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Her seçim döneminin son toplantı yılının 3 Ağustos günü seçimin başlangıç tarihidir ve Ekim ayının 2 nci Pazar günü oy verilir.

MADDE 4. — 25 Mayıs 1961 tarihli ve 306 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun, 17 Nisan 1964 tarihli ve 447 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin 1 nci bendi ile değiştirilmiş olan

Hükümetin teklifi

«EK MADDE 1. — İşbu kanunun il ve ilçe seçim kurullarının kurulması ile seçmen kütüklerinin, sandık seçmen listelerinin ve seçmen kartlarının düzenlenmesi ve bunlarla ilgili itirazlar ve şikâyetler hakkındaki hükümlerinin uygulanmasına her seçim döneminin son toplantı yılının 30 Mart günü başlanır ve bu konulardaki işlemler, itirazlara ve şikâyetlere dair olan hükümler saklı kalmak kaydıyla, en geç 30 Mayıs günü akşamına kadar tamamlanır.»

4. 25 Mayıs 1961 tarihli ve 306 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 5 nci maddesinin 1 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

«Her seçim döneminin son toplantı yılının 3 Ağustos günü seçimin başlangıç tarihidir ve Ekim ayının ikinci Pazar günü oy verilir.»

5. 25 Mayıs 1961 tarihli ve 306 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 17 Nisan 1964 tarihli ve 447 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin 1 nci bendi ile değiştirilmiş olan 24 Mayıs 1961 tarihli ve 304 sayılı Cumhuriyet Senatosu üyelerinin Seçimi Kanununun 1 nci maddesi gereğince Cumhuriyet Senatosu üyeleri seçiminde de uygulanan 10 ncu maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

«Siyasi partilerin genel merkezlerindeki yetkili organları, teşkilâtı olsun veya olmasın bütün seçim çevrelerinde aday gösterebilirler; şu kadar ki, siyasi partilerin seçime katılabilmeleri için, kendi tüzüklerine göre,

a) İlk genel kongrelerini yapmış olmaları ve,

b) En az onbeş ilde altı aydan beri il ve ilçe teşkilâtı kurmuş bulunmaları veya Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik Toplantısında gruba sahibolmaları ve,

c) Teşkilâtı olsun veya olmasın en az onbeş ilin herbirinde o seçim çevresinin çıkaracağı milletvekili sayısına eşit sayıda aday göstermeleri gerekir.»

6. 25 Mayıs 1961 tarihli ve 306 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 17 Nisan 1964 tarihli ve 447 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin 1 nci bendi ile değiştirilmiş olan 24 Mayıs 1961 tarihli ve 304 sayılı Cumhuriyet Senatosu üyelerinin Seçimi Kanununun 1 nci maddesi gereğince Cumhuriyet Senatosu üyeleri seçiminde de

Geçici Komisyonun değişikliği

24 Mayıs 1961 tarihli ve 304 sayılı Cumhuriyet Senatosu üyelerinin seçimi Kanununun 1 nci maddesi gereğince Cumhuriyet Senatosu üyeleri seçiminde de uygulanan 10 ncu maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Siyasi partilerin genel merkezlerindeki yetkili organları, bütün seçim çevrelerinde aday gösterebilirler. Şu kadar ki, siyasi partilerin seçime katılabilmeleri için, kendi tüzüklerine göre ilk genel kongrelerini yapmış olmaları ve en az onbeş ilde altı aydan beri il ve ilçe teşkilâtı kurmuş bulunmaları veya ilk genel kongrelerini yapmış olmak kaydıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik Toplantısında gruba sahibolmaları ve teşkilâtı olsun veya olmasın en az 15 ilin herbirinde o seçim çevresinin çıkaracağı milletvekili sayısına eşit sayıda aday göstermeleri gerekir.

MADDE 5. — 25 Mayıs 1961 tarihli ve 306 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 17 Nisan 1964 tarihli ve 447 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin 1 nci bendi ile değiştirilmiş olan, 24 Mayıs 1961 tarihli ve 304 sayılı Cumhuriyet Senatosu üyelerinin Seçimi Kanununun 1 nci maddesi gereğince 1, 2 ve 3 ncü fıkraları Cumhuriyet Senatosu üyeleri seçiminde de uygulanan 32 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 32. — Siyasi partilerin ve bağımsız adayların elde ettikleri milletvekilliği sayısı aşağıdaki şekilde hesaplanır :

Her seçim çevresindeki muteber oyların toplamı, o seçim çevresinin çıkaracağı milletvekili sayısına bölünür; bu suretle bulunan sayıya «seçim sayısı» denir. Her parti listesinin aldığı muteber oy toplamında «Seçim Sayısı» ne kadar var ise, o parti o seçim çevresinde o kadar milletvekilliği kazanmış olur. O seçim çevresinde tek başlarına seçime girmiş olup da en az «seçim sayısı» na eşit sayıda muteber oy alan bağımsız adaylar seçilmiş olurlar.

Yukarıdaki fıkra hükmünün uygulanması sonucunda her partiye ait geriye kalan muteber oyların, seçimin yapıldığı bütün seçim çevrelerini içine alan «millî seçim çevresi» içerisinde toplamı yapılır. Bu toplam yukarıdaki fıkranın uygulan-

Hükümetin teklifi

uygulanan 25 ve 26 neı maddeleri hükümleri, 31 neı maddesinin 7 neı bendinde yer alan «7 neı siyasi parti adaylarından her birine verilmiş bulunan tercih işaretlerinin sayısını», ibaresini ve 40 neı maddesi hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

7. 25 Mayıs 1961 tarihli ve 306 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 17 Nisan 1964 tarihli ve 447 sayılı Kanunun 1 neı maddesinin 1 neı bendi ile değiştirilmiş olan 24 Mayıs 1961 tarihli ve 304 sayılı Cumhuriyet Senatosu üyelerinin Seçimi Kanununun 1 neı maddesi gereğince 1, 2 ve 3 neı fıkraları Cumhuriyet Senatosu üyeleri seçiminde de uygulanan 32 neı maddesi tüm olarak aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Siyasi partilerin ve bağımsız adayların elde ettikleri milletvekilliği sayısının hesaplanması.

Madde 32. — Siyasi partilerin ve bağımsız adayların elde ettikleri milletvekilliği sayısı aşağıdaki şekilde hesaplanır :

Her seçim çevresindeki muteber oyların toplamı, o seçim çevresinin çıkaracağı milletvekili sayısına bölünür; bu suretle bulunan rakama «Seçim Rakamı» denilir. Her iki parti listesinin aldığı muteber oy toplamında «Seçim Rakamı» ne kadar var ise o parti o seçim çevresinde o kadar milletvekilliği kazanmış olur. O seçim çevresinde tek başlarına seçime girmiş olup da en az «Seçim Rakamı» na eşit sayıda muteber oy alan bağımsız adaylar seçilmiş olurlar.

Yukardaki fıkra hükmünün uygulanması sonucunda herbir partiye ait geriye kalan muteber oyların seçimin yapıldığı bütün seçim çevrelerini içine alan millî seçim çevresi içerisinde toplamı yapılır. Bu toplam yukardaki fıkranın uygulanması sonucunda bölüşülemediği olan milletvekillerinin toplamını teşkil eden sayı ile bölünmek suretiyle «Millî Seçim Rakamı» bulunur. Daha sonra, her bir partinin millî seçim çevresi içinde sahibolduğu muteber oy sayısı Millî Seçim Rakamı ile bölünmek suretiyle bu milletvekillikleri de partiler arasında bölüşülür. Bu işlem sonucunda da doldurulamamış milletvekillikleri kalırsa, bunlar, artık muteber oyların büyüklük sıra-

Geçici Komisyonun değişikliği

ması sonucunda bölüşülemiyerek açık kalan milletvekilliklerinin toplamını teşkil eden sayı ile bölünmek suretiyle «Millî Seçim Sayısı» bulunur. Daha sonra her partinin millî seçim çevresi içinde sahibolduğu muteber oy sayısı «Millî Seçim Sayısı» ile bölünmek suretiyle bu milletvekillikleri de partiler arasında bölüştürülür. Bu işlem sonucunda da doldurulamamış milletvekillikleri kalırsa, bunlar, bakiye muteber oylarının büyüklük sırasına göre partiler arasında bölüştürülür. Son milletvekilliğinin bölüştürülmesinde değişik partilerin «bakiye muteber oy sayıları» birbirine eşit ise, seçimin yapıldığı bütün seçim çevrelerinde daha fazla muteber oy alan parti tercih edilir.

Bir seçim çevresinde tek milletvekilinin seçilmesi gerekiyorsa, o seçim çevresinde en fazla muteber oy alan siyasi parti adayı veya bağımsız aday seçilmiş olur. Diğer siyasi partilerin aldıkları oylar hakkında yukarıdaki fıkra gereğince işlem yapılır.

MADDE 6. — 25 Mayıs 1961 tarihli ve 306 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 17 Nisan 1964 tarihli ve 447 sayılı Kanunun 1 neı maddesinin 1 neı bendi ile değiştirilmiş olan 24 Mayıs 1961 tarihli ve 304 sayılı Cumhuriyet Senatosu üyelerinin Seçimi Kanununun 1 neı maddesi gereğince Cumhuriyet Senatosu üyeleri seçiminde de uygulanan 33 neı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 33. — Siyasi parti adaylarından seçilenler aşağıdaki şekilde tesbit edilir.

A) Her seçim çevresinde 32 neı maddenin 2 neı fıkrası gereğince partilere düşen milletvekilliği sayısı kadar milletvekili her parti listesinin başından itibaren sayılmak suretiyle seçilmiş sayılır.

B) Bu işlemler açık olarak yapılır ve adaylarla müşahitler hazır bulunabilirler.

İl seçim kurulu başkanı milletvekilliğine seçilenleri gösteren tutanağın bir örneğini o seçim çevresinde derhal ilân ettirir, diğer bir örneğini de bir hafta süre ile il seçim kurulunun kapısına astırır.

C) Yüksek Seçim Kurulu, her seçim çevresindeki il seçim kurulu başkanlığının kendisine yıldırım telgrafla bildireceği ve ayrıca yazı ile te-

Hükümetin teklifi

sına göre partiler arasında bölüşülür. Son milletvekilliğinin bölüşülmesinde değişik partilerin artık muteber oy sayıları birbirine eşitse, seçimin yapıldığı bütün seçim çevrelerinde daha fazla muteber oy alan parti tercih edilir.»

8. 25 Mayıs 1961 tarihli ve 306 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 17 Nisan 1964 tarihli ve 447 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin 1 nci bendi ile değiştirilmiş olan 24 Mayıs 1961 tarihli ve 304 sayılı Cumhuriyet Senatosu üyelerinin Seçimi Kanununun 1 nci maddesi gereğince Cumhuriyet Senatosu üyeleri seçiminde de uygulanan 33 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

«Siyasi parti adaylarından seçilenlerin tesbiti.

Madde 33. — Siyasi parti adaylarından seçilenler aşağıdaki şekilde tesbit edildi.

A) Herbir seçim çevresinde 32 nci maddenin 2 nci fıkrası gereğince partilere düşen milletvekilliği sayısı kadar milletvekili, herbir parti listesinin başından itibaren sayılmak suretiyle seçilmiş sayılır.

B) Bu işlemler açık olarak yapılır ve adaylarla müşahitler hazır bulunabilirler.

İl Seçim Kurulu Başkanı, milletvekilliğine seçilenleri gösteren tutanağın bir örneğini, o seçim çevresinde derhal ilân ettirir; diğer bir örneğini de bir hafta süreyle il seçim kurulunun kapısına astırır.

C) Yüksek Seçim Kurulu, her seçim çevresindeki ilk seçim kurulu başkanlığının kendisine yıldırım telgrafla bildireceği ve ayrıca yazıyla teyidedeceği sonuçlara göre derhal 32 nci maddenin 3 ncü fıkrasını uyguluyarak herbir siyasi partinin millî seçim çevresinde ne kadar milletvekilliği kazandığını tesbit eder.

Bu milletvekilliklerinin dağıtımı ve bunların hangi adaylar olacağı aşağıdaki şekilde tesbit edilir :

i) İlk önce, milletvekillikleri tamamiyle doldurulamamış her seçim çevresinde herbir partinin artık muteber oylarını gösteren rakamın o seçim çevresinin «Seçim Rakamı» na göre yüzde oranı bulunur. Bu seçim çevreleri, her bir parti için ayrı ayrı olmak üzere, bu yüzde oranlarının büyüklük sırasına göre birer birer

Geçici Komisyonun Değiştirilmesi

yidedeceği sonuçlara göre derhal 32 nci maddenin 3 ve 4 ncü fıkralarını uyguluyarak her siyasi partinin millî seçim çevresinde ne kadar milletvekilliği kazandığını tesbit eder.

Bu milletvekilliklerinin dağıtımı ve bunların hangi adaylar olacağı aşağıdaki şekilde tesbit edilir :

I - İlk önce milletvekillikleri tamamiyle doldurulamamış her seçim çevresinde her partinin bakıye muteber oylarını gösteren sayının o seçim çevresinin (Seçim Sayısı) na göre yüzde oranı bulunur. Bu seçim çevreleri, her parti için ayrı ayrı olmak üzere, bu yüzde oranlarının büyüklük sırasına göre birer birer liste halinde sıraya konulur.

II - 32 nci maddenin 3 ncü fıkrasının uygulanması sonucunda, her partiye millî seçim çevresinde düşen milletvekillikleri yukardaki (I) numaralı bendde yazılı listenin başından başlayarak o partiye verilir.

Milletvekillikleri tamamiyle doldurulamamış bir seçim çevresi, birden fazla parti listesinde yer aldığı takdirde, boş milletvekillikleri partilerin o seçim çevresindeki bakıye oy sayılarının büyüklük sırasına göre verilir. Bu suretle boş milletvekillikleri doldurulduktan sonra o seçim çevresinin adı diğer partilerin listelerinden silinir.

Bu şekilde belli seçim çevrelerinde belli bir partiye verilen milletvekilliklerine seçilen adaylar, 32 nci maddenin 2 nci fıkrasına göre seçilmiş bulunanlar hariç olmak üzere, o seçim çevresindeki parti aday listesinden baştan itibaren mevcut sıraya göre tesbit edilir. Yüksek Seçim Kurulu, bu ana kadarki, işlemler sonucunda seçilmiş olan milletvekillerinin adlarını her partinin genel başkanlığına derhal yazı ile bildirir.

III - Yukardaki işlemler sırasında seçime katılan siyasi partilerin yetkili genel merkez organları Yüksek Seçim Kurulunda birer temsilci bulundurabilirler. Bu takdirde Seçimlerin temel hükümleri ve Seçmen kütükleri hakkındaki 298 sayılı Kanunun 17 nci maddesi hükmü uygulanır.

IV - Yukardaki (I) ve (II) nci bendler uyarınca seçilen milletvekillerine Yüksek Seçim

Hükümetin Teklifi

liste halinde sıraya konulur. Ancak, daha önceki işlemler sonucunda bir partinin o seçim çevresinde gösterdiği bütün adaylar zaten seçilmişse, o seçim çevresinin adı listeden silinir. Bu listeye girmesi gereken bir seçim çevresinde doldurulamamış milletvekilliği sayısı birden fazlaysa, o seçim çevresinin adı, yine söz konusu yüzde oranın büyüklüğüne göre, sıranın en sonuna, o seçim çevresinde doldurulamamış milletvekilliği adedince yazılır.

ii) 32 nei maddenin 3 nü fıkrasının uygulanması sonucunda herbir partiye millî seçim çevresinde düşen milletvekilliği sayısının üçte ikisine eşit sayıda milletvekillikleri yukardaki (i) fıkrasında yazılı listenin başından başlayarak o partiye verilir. Bu şekilde belli seçim çevrelerinde belli bir partiye verilen milletvekilliklerine seçilen adaylar, 32 nei maddenin 2 nci fıkrasına göre seçilmiş bulunanlar haric olmak üzere, o seçim çevresindeki parti aday listesinde baştan itibaren mevcut sıraya göre tesbit edilir.

iii) Bundan sonra, Yüksek Seçim Kurulu, bu ana kadarki, işlemler sonucunda seçilmiş olan milletvekillerinin adlarını herbir partinin genel başkanlığına derhal yazıyla bildirir.

Yüksek Seçim Kurulu, bu bildirisinde, ayrıca herbir partinin genel merkezindeki yetkili organ veya kurul veya merciin millî seçim çevresinde o partiye düşen milletvekilliği sayısının ne kadarını seçerek bildirmesi gerektiğini de belirtir. Bu şekilde seçilecek olan adayların sayısı, o partinin millî seçim çevresinde kazandığı milletvekilliği sayısının üçte birine eşit olmak gereklidir. Bu bildiriye alan partinin genel merkezindeki yetkili organ veya kurul veya merci, bildirinin alınmasından başlayarak üç gün içinde Yüksek Seçim Kuruluna, 15 nei madde uyarınca tesbit edilmiş olan aday listesinde adının bulunması şartı ile, o parti üyelerinden veya o partinin listesinde yer almış olan bağımsızlardan kimlerin milletvekili seçilmiş sayılacağını yazıyla bildirir. Bunların milletvekillikleri doldurulamamış seçim çevreleri arasında bölüşülmesi için (i) fıkrasında gösterilen şekilde yeniden düzenlenecek liste esastır. Bu suretle partiler arasında yeniden bölüşülen geriye kalmış seçim çevrelerinden hangilerinde, il-

Geçici Komisyonun Değiştirilmesi

Kurulunca derhal birer seçim tutanağı verilir ve bu tutanakların birer örneği Millet Meclisi Başkanlığına gönderilir; ikiye örneği de Yüksek Seçim Kurulunca saklanır.

MADDE 7. — 25 Mayıs 1961 tarihli ve 306 sayılı Milletvekilleri seçimi Kanununun 38 nci maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir:

Her hangi bir seçim çevresinde yapılan seçimin iptaline karar verildiği takdirde, bu karar millî seçim çevresinde 32 ve 33 nü maddeler gereğince yapılmış veya yapılacak olan işlemlere tesir icra etmez.

Her hangi bir seçim çevresinde seçimin iptaline karar verildiği takdirde, o seçim çevresinin çıkaracağı bütün milletvekillikleri için yeniden seçim yapılır.

Yukardaki fıkralar gereğince, seçimin yenilenmesine karar verilen seçim çevrelerinde yeniden yapılacak seçim neticesinde 32 nei madde gereğince yapılan işlem sonunda, açık milletvekillikleri kaldığı takdirde boş milletvekillikleri bakiye oyların sayılarının büyüklükleri sırasına göre siyasi partilere veya bağımsız adaylara verilir.

MADDE 8. — Seçimlerin temel hükümleri ve Seçmen kütükleri hakkındaki 26 Nisan 1961 tarihli ve 298 sayılı Kanuna aşağıdaki madde eklenmiştir.

EK MADDE 1. — İşbu kanunun il ve ilçe seçim kurullarının kurulması ile seçmen kütüklerinin, sandık seçmen listelerinin ve seçmen kartlarının düzenlenmesi ve bunlarla ilgili itirazlar ve şikâyetler hakkındaki hükümlerinin uygulanmasına her seçim döneminin son toplantı yılının 30 Mart günü başlanır. Ve bu konulardaki işlemler, itirazlara ve şikâyetlere dair olan hükümler saklı kalmak kaydıyla, en geç 30 Mayıs günü akşamına kadar tamamlanır.

MADDE 9. — 25 Mayıs 1961 tarihli ve 306 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun, 17 Nisan 1964 tarihli ve 447 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin 1 nci bendi ile değiştirilmiş olan 24 Mayıs 1961 tarihli ve 304 sayılı Cumhuriyet Senatosu üyelerinin seçimi Kanununun 1 nci maddesi gereğince Cumhuriyet Senatosu üyelerinin seçiminde de uygulanan 25, 26, 40 nci madde-

Hükümetin Teklifi

gili partinin genel başkanlığının yazısında adları geçen adayların hangilerinin seçilmiş sayılacağı, Yüksek Seçim Kurulunca ad çekme yoluyla tesbit edilerek sonuç derhal ilgili siyasi partinin genel başkanlığına yazıyla bildirilir.

iv) Yukardaki (i), (ii) ve (iii) fıkraları uyarınca seçilen milletvekillerine Yüksek Seçim Kurulunca derhal birer seçim tutanağı verilir ve bu tutanakların birer örneği Millet Meclisi Başkanlığına gönderilir; Tutanakların ikiye örneği de Yüksek Seçim Kurulunca saklanır.

v) İş bu (c) bendi hükümlerinin uygulanması, siyasi partilerin genel merkezlerindeki yetkili organ veya kurul veya mercilerin, kanun, parti tüzüğü ve genel kongre kararı uyarınca gösterebilecekleri aday sayısının aşılmış olduğu tarzında yorumlanamaz.»

9. 25 Mayıs 1961 tarihli ve 306 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 17 Nisan 1964 tarihli ve 447 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin 1 nci bendi ile değiştirilmiş olan 24 Mayıs 1961 tarihli ve 304 sayılı Cumhuriyet Senatosu üyelerinin Seçimi Kanununun 1 nci maddesi gereğince Cumhuriyet Senatosu üyeleri seçiminde de uygulanan 33 ncü maddesinin 2 nci ve 3 ncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Yukarıki maddenin birinci fıkrası gereğince bütün illerden verilecek bilgiler tamamlanır, tamamlanmaz, tasdikli tutanak örneklerinin alınması veya itiraz varsa bu itirazların incelenerek karara bağlanması ve 33 ncü maddenin (C) bendinin (iii) fıkrası gereğince siyasi partilerin Yüksek Seçim Kuruluna kimlerin genel merkezce milletvekili seçilmiş sayılacağını bildirmesi beklenmeksizin her partinin kazandığı milletvekili sayısı ve milletvekili seçilenlerin ad ve soyadları Yüksek Seçim Kurulunca Devlet Radyosu ile ilân olunur; bu ilânda, parti listelerinde kazanan bağımsızların kimler olduğu da belirtilir. 33 ncü maddenin (C) bendinin (iii) fıkrası gereğince milletvekili seçilenler belli olduktan sonra, bu ilân, bu milletvekillerinin ad ve soyadlarını, mensub oldukları partileri ve parti listelerinden bağımsız olarak seçilenleri gösterecek şekilde tekrarlanır.

33 ncü maddenin (C) bendinin (iii) fıkrasının uygulanması ve seçim sonuçlarını gösteren tutanakların bütün illerden gönderilmesi üye-

Geçici Komisyonun Değiştirilmesi

leri ve 41 nci maddesinin son fıkrası hükümleri, 31 nci maddesinin 7 nci bendinde yer alan «siyasi parti adaylarından herbirine verilmiş bulunan tercih işaretinin sayısını,» ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 10. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 11. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Hükümetin Teklifi

rine, Yüksek Seçim Kurulu, en kısa zamanda Devlet Radyosu ve Resmî Gazete ile ikinci bir bildiri yayınlıyarak, iller itibariyle, milletvekili seçilenlerin ad ve soyadlarını, seçmen sayısını, oy kullanan seçmen sayısını, seçime katılma oranını, muteber oy puslası sayısını, her partinin ve bağımsız adayların kazandıkları muteber oy puslası sayısını, millî seçim çerçevesinde her partiye düşen muteber oy sayısını, millî seçim çerçevesinde kaç milletvekilliğinin hangi partiler arasında bölüşüldüğünü ve sonuç itibariyle parti listelerinden seçilen bağımsızlar haric olmak üzere her partinin kazandığı milletvekilliği sayısını ve parti listelerinden seçilenler dâhil olmak üzere bağımsızların sayısını açıklar.»

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.